

سۇئال

ئۆمرە پائالىيەتىنى تەپسىلى بىلىشنى مەقسەت قىلمەن؟.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىم بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدا ئىبادەتنىڭ قوبۇل بولۇشى ئۈچۈن تۆۋەندىكىدىن ئىبارەت ئىككى تۈرلۈك شەرت تولۇق بولۇشى كېرەك:

بىرىنچى: ئىبادەتنى خالىس ئاللاھ ئۈچۈن قىلىش. ئىبادەت بىلەن پەقەت ئاللاھنىڭ رازىلىقى ۋە ئاخىرەت دىيارىنى مەقسەت قىلىش كېرەك، ھەرگىزمۇ دۇنيا مەنپەئەتى، رىياخورلۇق ۋە باشقىلارغا كۆز-كۆز قىلىشنى مەقسەت قىلماسلىق لازىم.

ئىككىنچى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاغزاكى ۋە ئەمەلى ئىشلىرىغا ئەگىشىش. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىش بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننەتلىرىنى تولۇق بىلىش ۋە ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىش بىلەن روياپقا چىقىدۇ.

شۇنىڭ ئۈچۈن ھەج-ئۆمرە ياكى باشقا ئىبادەتلەرنى ئادا قىلىش بىلەن ئاللاھ تائالاغا قۇلچىلىق قىلىشنى مەقسەت قىلغان كىشى قىلغان ئەمىلىنىڭ سۈننەتكە مۇۋاپىق بولۇشى ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننەتلىرىنى ئۆگىنىشى زۆرۈر بولىدۇ.

تۆۋەندە ئۆمرە قىلىش پائالىيەتىنى سۈننەتتە بايان قىلىنغان بويىچە قىسقىچە بايان قىلىمىز:

ئۆمرە پائالىيەتى تۆت تۈرلۈك ئىش بىلەن بولىدۇ، ئۇ ئىشلار: ئېھرام كىيىش، كەبىنى تاۋاپ قىلىش، ساپا-مەرۋە ئارىسىدا سەئىي قىلىش ۋە چاچنى ئالدۇرۇش ياكى قىسقارتىشتىن ئىبارەت.

بىرىنچى: ئېھرامغا كېرىش دېگەن: ھەج ياكى ئۆمرە پائالىيەتىگە كىرىشنى نىيەت قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.

ئېھرام كىيىشنى مەقسەت قىلغان كىشى سۈننەت بويىچە، كىيىملىرىنى سىلىپ جۇنابەتتىن يۇيۇنغانغا ئوخشاش يۇيۇنۇپ،

چاچ-ساقاللىرىغا يېنىدا بار بولغان مىسكى-ئەنەبەر قاتارلىق خۇشبوئي نەرسىلەرنى سۈرتىدۇ، بۇنىڭ ئەسىرى ئېھرامدىن كىيىن

قالسىمۇ ھېچ نەرسە بولمايدۇ. بۇخارى ۋە مۇسلىمدا ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، مۇنداق دەيدۇ:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېھرامغا كېرىشنى مەقسەت قىلغاندا، يېنىدا بار بولغان خۇشبوئي نەرسىلەرنى ئىشلىتەتتى، ئاندىن ئۇنىڭ

چېچى ۋە ساقاللىرىدا خۇشبۇي نەرسىلەرنىڭ پارقىرىغان پاقىراقلىرىنى كۆرەتتىم. [بۇخارى رىۋايىتى 271-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 1190-ھەدىس].

ئېھرام كىيىدىغان ۋاقىتتا يۇيۇنۇش بولسا ئەر، ئاياللار ئۈچۈن ھەتتا ھەيز-نىپاسدارلار ئۈچۈنمۇ سۈننەتتۇر، چۈنكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئەسما بىنتى ئۇمەيس نىپاسدار بولغاندا ئېھرامغا كېرىدىغان ۋاقىتتا يۇيۇنۇپ ياخشى ئورۇنۇپ ئېھرامغا كىرىشكە بۇيرىغان. [مۇسلىم رىۋايىتى 1209-ھەدىس].

يۇيۇنۇپ، خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئىشلىتىپ بولغاندىن كېيىن ئېھرام كىيىمنى كىيىدۇ، ناماز ۋاقتى بولغاندا ھەيز-نىپاسدار ئاياللاردىن باشقىلار ناماز ئوقۇيدۇ، ناماز ۋاقتى بولمىسا، ئىككى رەكەت نەپلە نامىزى ئوقۇيدۇ، نامازدىن كېيىن، قىبلىگە يۈزلىنىپ ئېھرام كىيىدۇ، ئېھرامنى ئۇلاغا مىنگەندە ياكى ماشىنىغا چىققاندا، مېڭىشقا تەييار بولغاندا كىيىمىمۇ بولىدۇ، مىيقاتتىن مەككىگە مېڭىشتىن بۇرۇن ئېھرامنى نىيەت قىلىدۇ.

ئاندىن: ئى ئاللاھ! مەن ئۆمرە قىلىشقا تەييار بولدۇم دەيدۇ.

ئاندىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام تەلپىيە ئېيتقاندا مۇنۇ تەلپىيەنى ئېيتىدۇ: (لەببەيكە ئاللاھۇممە لەببەيكە، لەببەيكە لاشەرىكە لەكە لەببەيكە، ئىننەلھەمدە ۋەننەمەتە لەكە ۋەل مۇلكۇ، لاشەرىكە لەكە) يەنە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: **لەببەيكە ئىلاھۇل ھەق** دەپ تەلپىيە ئېيتقان، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇ بۇنىڭغا: (لەببەيكە ۋە سەدەيكە ۋەل خەيرۇ بىيەدەيكە، ۋەررەغبا ئىلەيكە ۋەلئەمەل) دېگەن سۆزلەرنى زىيادە قىلاتتى.

ئەر كىشىلەر پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ: **مېنىڭ يېنىمغا جەبرائىل ئەلەيھىسسالام كېلىپ، مېنى ۋە ساھابىلىرىمنى ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ تەلپىيە ئېيتىشقا بۇيرىدى** دېگەن ھەدىسىگە ئاساسەن، يۇقىرى ئاۋازدا تەلپىيە ئېيتىدۇ. [بۇ ھەدىسنى شەيخ ئالبانى رەھىمەھۇللاھ سەھىھ دەپ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا 1599-ھەدىستە كەلتۈرگەن].

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە: **ھەجنىڭ ئەڭ ياخشىسى كۆپ تەلپىيە ئېيتىلغان ۋە كۆپ قۇربانلىق قىلىنغان ھەج** دېگەن. [بۇ ھەدىسنى شەيخ ئالبانى رەھىمەھۇللاھ ھەسەن دەپ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمى 1112-نومۇرلۇق ھەدىستە كەلتۈرگەن].

ئاياللار بولسا يېنىدىكى كىشىلەر ئاڭلىغۇدەك ئاۋازدا دەيدۇ. ئەگەر يېنىدا مەھرەملىرى يوق باشقا يات ئەرلەر بولۇپ قالسا ئىچىدە دەيدۇ.

ئەگەر ھەج پائالىيىتىنى تولۇق ئادا قىلىشتىن چەكلەپ قويدىغان بىرەر توسقۇنلۇققا ئۇچراشتىن ئەنسىرىگەن (كېسەل، بەك ياشىنىپ كەتكەن، دۈشمەندىن ئەنسىرەيدىغان) كىشىلەر بولسا، ئېھرام كىيگەن ۋاقىتتا مۇنداق شەرت قىلسا بولىدۇ: "كېسەللىك ياكى كېچىكىپ قىلىش قاتارلىق ھەرقانداق ئىش مېنى ھەج ئىبادىتىنى تولۇق ئادا قىلىشتىن قەيەردە چەكلەپ قويسا، شۇ يەر مېنىڭ ئېھرامدىن چېقىدىغان ئورۇنۇم" دەيدۇ. چۈنكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالاممۇ زەبائە بىنتى زۇبەير كېسەل بولۇپ ئېھرام

كېيىدىغان ۋاقىتىدا، ئۇنى مۇشۇنداق دەپ شەرت قىلىپ ئېھرامغا كېرىشكە بۇيرۇپ: **سىز ئاللاھ تائالاغا شەرت قىلىپ ئايرىۋالغان ئىش سىزنىڭ مەنپەئەتىڭىز ئۈچۈن بولىدۇ دېگەن.** [بۇخارى رىۋايىتى 5089-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 1207-ھەدىس].

شەرت بىلەن ئېھرامغا كىرگەن بولسا، ئۇ كىشىنى ھەج پائالىيىتىنى تولۇق ئادا قىلىشتىن چەكلەپ قويدىغان ھەرقانداق چەكلىمە يۈز بەرسە، ئۇ كىشى شۇ جايدا ئېھرامدىن چىقىدۇ، ئۇ كىشىگە ھېچ نەرسە كەلمەيدۇ.

ئەمما ھەج پائالىيىتىنى تولۇق ئادا قىلىشتىن چەكلەپ قويدىغان قىيىنچىلىق ياكى كېسەللىكتىن ئەنسىرمەيدىغان كىشىلەر ئېھرامغا كېرىدىغان ۋاقىتتا شەرت قىلمايدۇ، چۈنكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئۆزىمۇ شەرت قىلمىغان ۋە باشقىلارنىمۇ شەرت قىلىشقا بۇيرىمىغان، زۇبائە بىنتى زۇبەير كېسەل بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنى شەرت بىلەن ئېھرام كىيىشكە بۇيرىغان.

ئېھرام كىيگەن كىشىلەر تەلپىيەنى كۆپ ئېيتىشى كېرەك بولۇپمۇ ۋاقىت ۋە ئورۇن ئالماشقاندا كۆپ ئېيتىش كېرەك بولىدۇ، ئۈستۈن جايغا چىققاندا، تۆۋەن جايغا چۈشكەندە، كېچە بولغاندا ۋە كۈندۈز بولغاندا شۇنداق قىلىش كېرەك، ئۇنىڭدىن كېيىن ئاللاھ تائالادىن رەھمىتى، مەغپىرىتى، رازىلىقى ۋە جەننىتىنى سوراڭ، ئاللاھقا سېغىنىپ دوزاختىن پاناھ تىلەش كېرەك.

تەلپىيە ئېيتىش ئۆمرە قىلغاندا، ئېھرام كىيگەندە باشلىنىپ، تاۋاپنى باشلىغانغا قەدەر داۋاملىشىدۇ، تاۋاپنى باشلىغاندا تەلپىيەنى توختىتىپ ئۆزى خالىغان دۇئانى قىلىدۇ.

مەككىگە كېرىدىغان ۋاقىتتا يۇيۇنۇش ياخشى بولىدۇ، ئەگەر ئىمكانىيەت بولسا مەككىگە كېرىشكە ئاز قالغاندا يۇيۇنۇپ كىرسە ياخشى بولىدۇ، چۈنكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالاممۇ مەككىگە كېرىدىغان ۋاقىتتا شۇنداق قىلغان. [مۇسلىم رىۋايىتى 1259-ھەدىس].

ئىككىنچى: تاۋاپ: ھەرەم مەسچىتىگە كىرگەندە ئوڭ پۇتى بىلەن كىرىپ: "بىسمىللاھ، ۋەسسەلاتۇ ۋەسسەلامۇ ئەلا رەسۇلۇللاھ، ئاللاھۇممە ئەغپىرلى زۇنۇبى، ۋەپتەھلى ئەبۇاب رەھمەتكە، ئەئۇزۇ بىللاھىلئەزىم، ۋەبىۋەجھىھىل كەرىم، ۋەبىھى سۇلتانىھىل قەدىم منەششەيتانىررەجىم دەيدۇ، ئاندىن ھەجەر ئەسۋەد تەرەپكە يېقىنلىشىپ تاۋاپنى باشلاش ئۈچۈن مۇمكىن بولسا ھەجەر ئەسۋەدنى قولى بىلەن سىلايدۇ ۋە سۆيىدۇ، سۆيۈش مۇمكىن بولمىسا قولى بىلەن سىلاپ قولىنى سۆيىدۇ، قولى بىلەن سىلاشمۇ مۇمكىن بولمىسا ھەجەر ئەسۋەدكە يۈزلىنىپ تەكبىر ئېيتىپ قولى بىلەن ئىشارەت قىلىدۇ ئەمما قولىنى سۆيمەيدۇ.

ھەجەر ئەسۋەدنى سىلىغاننىڭ پەزىلىتى كۆپ بولۇپ، بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **ئاللاھ تائالا قىيامەت كۈنى ھەجەر ئەسۋەدنى كۆرىدىغان ئىككى كۆز ۋە سۆزلەيدىغان تىلى بار ھالەتتە ھازىر قىلىدۇ، ئۇ ئۆزىنى سىلىغان كىشىلەرگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ.** [بۇ ھەدىسنى شەيخ ئالبانى رەھىمەھۇللاھ سەھىھ دەپ "تەتتەرغىيب ۋەتتەرھىيب" ناملىق ئەسەر

1144- نومۇرلۇق ھەدىستە سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

ئەڭ ياخشىسى قىستىلىپ بېرىپ كىشىلەرگە ئەزىيەت يەتكۈزمەسلىك كېرەك، بۇ توغرىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا مۇنداق دېگەن: **ئەي ئۆمەر! سەن كۈچلۈك ئادەم، ھەجەر ئەسۋەدكە قىستىلىپ بېرىپ، ئاجىز كىشىلەرگە ئەزىيەت يەتكۈزمە، بوش ئورۇن تاپساڭ بېرىپ سىلىغىن، بوش ئورۇن تاپالمىساڭ ئۇنىڭغا قاراپ تەكبىر ئېيتساڭ بولىدۇ.** [ئەھمەد رىۋايىتى 191- ھەدىس. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئالبانى "ھەج-ئۆمرە پائالىيىتى" توغرىسىدىكى رسالىسى 21-بەتتە كۇچلاندىغان].

ئاندىن بەيتۇللاھنى سول تەرىپىدە قىلىپ، ئوڭ تەرىپىدىن ماڭىدۇ، رۇكنۇل يەمەنىغا يېتىپ كەلگەندە (بۇ ھەجەر ئەسۋەدىتىن كېيىنكى ئۈچىنچى بۇرجەك) ئۇنى سۆيىمەستىن ۋە تەكبىر ئېيتماستىن سىلايدۇ، ئەگەر سىلاش مۇمكىن بولمىسا تاۋاپنى داۋاملاشتۇرىدۇ، باشقىلارنى قىستىمايدۇ، رۇكنۇل يەمانى بىلەن ھەجەر ئەسۋەد ئارىسىدا: **ئەي پەرۋەردىگار! بىزگە دۇنيادا ياخشىلىق ۋە ئاخىرەتتە جەننەت ئاتا قىلغىن، دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن** دەيدۇ. [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئالبانى رەھىمەھۇللاھ ھەسەن دەپ، ئەبۇ داۋۇدنىڭ 1666- نومۇرلۇق ھەدىستە، سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن.

ھەر قېتىم ھەجەر ئەسۋەد يېنىدىن ئۆتكەندە، ئۇنىڭغا قاراپ تەكبىر ئېيتىدۇ، تاۋاپ جەريانىدا ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ۋە بىلىدىغان دۇئا ۋە زىكىرلەرنى ۋە قۇرئان ئوقۇيدۇ، چۈنكى كەبىنى تاۋاپ قىلىش بولسا ئاللاھنىڭ زىكىرىنى تۇرغۇزۇشتىن ئىبارەتتۇر.

بۇ تاۋاپ جەريانىدا ئەر كىشى مۇنۇ ئىككى ئىشنى قىلىدۇ:

1- تاۋاپنى باشلىغاندىن تارتىپ ئاخىرلاشقچە ئوڭ دولىسىنى ئېچىپ، ئېھرامنى ئوڭ قولتۇقىنىڭ ئاستىدا قىلىپ، ئېھرامنىڭ ئىككى تەرىپىنى سول دولىسىنىڭ ئۈستىگە تاشلايدۇ، تاۋاپنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئېھرامنى تاۋاپ قىلىشتىن بۇرۇنقى ھالىتى بويىچە ئورايدۇ، چۈنكى دولىنى ئېچىپ قويۇش دېگەن پەقەت تاۋاپ جەريانىدا بولىدۇ.

2- تاۋاپنىڭ ئاۋۋالقى ئۈچ ئايلىنىشىدا سوڭۇلداپ ماڭىدۇ، ئەمما قالغان تۆت ئايلىنىشىدا سوڭۇلدىماستىن ئادەتتىكىدەك ماڭىدۇ.

كەبىنى يەتتە قېتىم ئايلىنىپ تاۋاپنى تامام قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئوڭ دولىسىنى يېپىپ، ماقامى ئىبراھىم تەرەپكە كېلىپ: **ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قەدەم ئىزى بار جايىنى ناماز ئوقۇيدىغان جاي قىلىڭلار** دېگەن ئايەتنى ئوقۇيدۇ، ئاندىن بۇ يەردە ئىككى رەكەت تاۋاپ نامىزى ئوقۇيدۇ، بىرىنچى رەكەتتە پاتىھە سۈرىسىدىن كېيىن كاپرۇن سۈرىسىنى ئوقۇيدۇ، ئىككىنچى رەكەتتە پاتىھە سۈرىسىدىن كېيىن ئىخلاس سۈرىسىنى ئوقۇيدۇ، نامازنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن مۇمكىن بولسا بېرىپ ھەجەر ئەسۋەدنى سىلايدۇ، بۇ ۋاقىتتا پەقەت سىلاش كۇپايە قىلىدۇ، ئەگەر سىلاشمۇ مۇمكىن بولمىسا ئۇنىڭغا ئىشارەت قىلماستىن ئۆتۈپ كېتىدۇ.

ئۈچىنچى: سەئىي: ئاندىن سەئى قىلىدىغان جايغا چىقىدۇ، ساپاغا يېقىنلاشقاندا: **ھەقىقەتەن ساپا-مەرۋە ئاللاھنىڭ ئالامەتلىرىدۇر** دېگەن ئايەتنى ئوقۇپ، ئاللاھ تائالا ئايەتتە باشلىغان جاي بىلەن باشلايمىز دەپ كەبە كۆرۈنگۈدەك ھالەتتە ساپا تېغىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ، كەبىگە قاراپ ئىككى قولىنى كۆتۈرۈپ ئاللاھقا ھەمدۇ-سانا ئېيتىپ خالىغان دۇئالارنى قىلىدۇ.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ جايدا قىلغان دۇئالىرىدىن: **ئاللاھدىن باشقا ئىبادەتكە لايىق ھېچ ئىلاھى مەبۇد يوقتۇر، ئاللاھ بىردۇر، ئاللاھنىڭ شېرىكى يوقتۇر، بارلىق مۈلكىيەت ۋە ھەمدۇ-سانالار ئاللاھ ئۈچۈندۇر، ئاللاھ ھەممە نەرسىگە قادىردۇر، ئاللاھدىن باشقا ئىبادەتكە لايىق ھېچ ئىلاھى مەبۇد يوقتۇر، ئاللاھ بىردۇر، ئاللاھ ئۆزىنىڭ ۋەدىسىنى يۈرگۈزدى، بەندىسىگە ياردەم بەردى، بىرلەشكەن قوشۇننى ئۆزى يالغۇز مەغلۇب قىلدى.** [مۇسلىم رىۋايىتى 1218-ھەدىس].

بۇ دۇئانى ئۈچ قېتىمدىن تەكرارلايدۇ، بۇنىڭ ئارىلىقىدا باشقا دۇئالارنىمۇ ئوقۇيدۇ، بۇ زىكىرلەرنى دەيدۇ ئاندىن دۇئا قىلىدۇ، يەنە بۇ زىكىرلەرنى دەيدۇ ئاندىن دۇئا قىلىدۇ، بۇ زىكىرلەرنى ئۈچىنچى قېتىم دەپ دۇئا قىلماستىن مەرۋە تەرەپكە چۈشۈپ كېتىدۇ.

يېشىل چىراغ بىلەن بەلگە قېلىنغان جايغا كەلگەندە، باشقىلارغا ئازار يەتكۈزمەستىن كۈچەپ يۈگۈرەيدۇ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالاممۇ ساپا-مەرۋە ئارىسىدا سەئى قىلغاندا: **ئىككى بەلگىنىڭ ئارىسىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتىدۇ** دېگەن. [ئىبنى ماجە رىۋايىتى. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئالبانى رەھىمەھۇللاھ سەھىھ دەپ، ئىبنى ماجەنىڭ 2419-نومۇرلۇق ھەدىسىنى سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

يېشىل چىراغنىڭ ئىككىنچى تەرىپىگە ئۆتكەندە مەرۋىگە بېرىپ بولغىچە ئادەتتىكىدەك ماڭىدۇ، مەرۋىگە كەلگەندە ئۈستىگە چىقىپ قېلىنغان يۈزلىنىپ، ئىككى قولىنى كۆتۈرۈپ ساپادا دېگەن سۆزلەرنى دەيدۇ، ئاندىن مەرۋىدىن چۈشۈپ ساپاغا قاراپ ماڭىدۇ، ماڭىدىغان ئورۇنلاردا ماڭىدۇ، يۈگۈرىدىغان ئورۇنلاردا يۈگۈرەيدۇ، ساپاغا يېتىپ كەلگەندە دەسلەپتە قىلغاندەك قىلىدۇ، مەرۋىدىمۇ شۇنداق قىلىپ ساپا-مەرۋە ئارىسىدا يەتتە قېتىم مېڭىشنى تاماملايدۇ، يەنى ساپادىن مەرۋىگە كېلىش بىر بولىدۇ، مەرۋىدىن ساپاغا كېلىش يەنە بىر ھېسابلىنىدۇ، سەئىي قىلىش جەريانىدا قۇرئان ئوقۇيدۇ ۋە ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان زىكىر-دۇئالارنى قىلىپ ئاللاھتىن ھاجىتىنى سورايدۇ.

ئاگاھلاندىرۇش: ئاللاھ تائالانىڭ **ھەقىقەتەن ساپا-مەرۋە ئاللاھنىڭ ئالامەتلىرىدۇر** دېگەن ئايەتنى سەئىي قىلىشنى مەقسەت قىلىپ بىرىنچى قېتىمدا ساپاغا يېقىنلاشقاندا دەيدۇ، بەزى كىشىلەرنىڭ قىلغىنىدەك ھەر قېتىم ساپا-مەرۋىگە يېقىنلاشقاندا تەكرار دېيىش ياخشى ئەمەس.

تۆتىنچى: چاچنى ئالدۇرۇش ياكى قىسقارتىش: ساپا-مەرۋە ئارىسىدا يەتتە قېتىم يۈرۈپ بولغاندىن كېيىن ئەرلەر چېچىنى ئالدۇرىدۇ ياكى قىسقارتىدۇ.

چاچنى ئالدۇرغاندىمۇ تولۇق ئالدۇرۇش، قىسقارتقاندىمۇ تولۇق قىسقارتىش كېرەك. چاچنى قىسقارتقاندىن تولۇق ئالدۇرغان ياخشى، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چېچىنى ئالدۇرغانلارغا ئۈچ قېتىم ۋە چېچىنى قىسقارتقانلارغا بىر قېتىم ئاللاھتىن رەھمەت تىلەپ دۇئا قىلغان. [مۇسلىم رىۋايىتى 1303-ھەدىس].

ئاياللار بولسا چېچىنىڭ ئۇچىدىن بارماق مىقدارىدا قىسقارتىدۇ. مۇشۇ ئىشلار بىلەن ئۆمرە پائالىيىتى تامام بولىدۇ، ئۆمرە قىلىش: ئېھرام كىيىش، تاۋاپ قىلىش، سەئىي قىلىش ۋە چاچنى ئالدۇرۇش ياكى قىسقارتىش بىلەن تامام بولىدۇ.

ئاللاھ تائالا بىزنى ياخشى ئەمەللەرگە مۇۋەپپەق قىلسۇن، قىلغان ئەمەللىرىمىزنى قوبۇل قىلسۇن، ھەقىقەتەن ئاللاھ تائالا بىزگە بەك يېقىندۇر ۋە دۇئالىرىمىزنى ئىجابەت قىلغۇچىدۇر.

شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھنىڭ "ھەج-ئۆمرە پائالىيىتى" ناملىق ئەسىرى، شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھنىڭ "ھەج-ئۆمرە پائالىيەتلىرى" ۋە "ھەج-ئۆمرە قىلىشنى مەقسەت قىلغان كىشى ئۈچۈن كۆرسەتمە" ناملىق ئەسىرىگە قارالسۇن.